

Kereviz Otu – baharat ve şifalı bitki

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив; доц. д-р Цветанка Динчева, ИЗК "Марица" в Пловдив

Дата: 24.06.2021 Брой: 6/2021



Deveşir Otu (Levisticum officinale Koch), selim, leoshan, levushtyan, rusalin olarak da bilinir, ülkemizde mutfak otu ve tıbbi bitki olarak yetiştirilir. Bir mutfak bitkisi olarak Kuzey Bulgaristan'da yaygındır. Bitkinin tüm kısımları kullanılır - yapraklar, gövdeler, kökler, tohumlar. Taze yapraklar ve yaprak sapları uçucu yağlar, vitaminler, mineral tuzlar ve diğer bileşenler açısından zengindir. Baharat olarak kullanılmak üzere yapraklar kurutulur ve kağıt torbalarda saklanır veya polietilen torbalarda dondurulur. Dondurulmuş yapraklar, deveşir otunun kendine özgü aromasını daha uzun süre korur. Yağ, bitkinin köklerinden ve yapraklarından elde edilir.

Deveşir otu, çok yıllık otsu bir bitkidir ve 50-60 cm'den 1.50 m'ye kadar bir yükseklikte yaprak rozeti oluşturur, rizomu 26-30 cm uzunluğunda ve 1-2 cm kalınlığındadır. Yapraklar büyük, koyu yeşil, parlak ve

kerevize benzer. İlk yıl bir yaprak rozeti oluşur, ikinci ve sonraki yıllarda ise yaprak rozeti genişler ve çiçeklenme gövdesi, çiçekler ve tohumlar oluşur. 1000 tohumun ağırlığı yaklaşık 3 g'dır ve 1 kg'da 330.000-350.000 tohum bulunur. Çimlenme oranları %83-86'dır ve 3-4 yıl süreyle korunur.

Bu bitki için ıslah edilmiş çeşitler bulunmamaktadır. Yerel populasyonlar yetiştirilir.

Bitki iki şekilde çoğaltılır: tohumla ve vejetatif olarak rizomların bölünmesiyle.

Tohum kullanıldığında yeni bir plantasyon kurmak için önceden fide üretmek tavsiye edilir. Bitki, 51.5/32.5 cm boyutlarındaki yoğun fide tepsilerinde yetiştirilmeye en iyi şekilde cevap verir. Uygun bir substrat, 1:1 hacim/hacim oranında torf ve perlit karışımıdır. **Bir dekar için 1.0-1.5 kg tohuma ihtiyaç duyulur.** Tohum ekimi, Mart sonunda, ısıtılmayan korumalı yapılarda gerçekleştirilir. Tohumlar, sıcaklığa ve substratın nemine bağlı olarak 6 ila 21 gün içinde çimlenir. Bitkiler optimum 18°C sıcaklık ve substrat neminin tarla kapasitesinin %80'inde olmasını gerektirir. Haziran başında tarlaya şaşırtılmaya hazırdırlar. Fideler yaklaşık 14 cm yüksekliğindedir ve 3-4 gerçek yaprağa sahiptir.

Rizomların bölünmesi vejetasyonun başlangıcında, ilkbaharda yapılır. Rizom bir kürekle kaldırılır ve büyüme noktaları ile küçük köklerini korumuş olması gereken birkaç parçaya ayrılır. Bu bitkiler, mevcut bitki örtüsündeki boşlukları doldurmak için kullanılır. Bir çukur kazılır, rizomun bölünmüş kısmı yerleştirilir ve toprak iyice sıkıştırılır. Başarılı bir şekilde tutunmaları için sulama sağlamak esastır.



Yetiştirme Şemaları

Deveshir otunu geniş alanlarda tarla yetiştiriciliği için uygun şemalar, sıra arası 80 cm ve sıra üzeri 30 cm (80/30 cm) mesafelerle sıralar halinde veya düz bir yüzeyde iki şerit halinde, şeritler arası 120 cm, iki şerit arası 60 cm ve sıra üzeri 50 cm (120+60/50 cm) mesafelerledir. Küçük alanlarda veya bahçede tek sıra halinde, sıra üzeri 30-40 cm mesafelerle dikilir.

Deveshir otu toprak konusunda talepkar değildir, ancak güneşli bir konuma sahip kumlu-killi toprakları tercih eder. Gölgeyi yerleri sevmez.

Vejetasyon Süresince Bitki Bakımı

Yüksek yaprak kütlesi verimi elde etmek için düzenli toprak çapalama, yabancı ot temizliği, gübreleme ve bitkilerin sulanması gereklidir.

Gübreleme

Plantasyonun kurulduğu ilk yıl, bitkileri Haziran ortasından Temmuz ortasına kadar 15 günlük aralıklarla üç kez mineral gübrelerle (N:P:K) üstten gübrelemek, aşağıdaki şemaya göre tavsiye edilir: topraktan uygulama I - 5:5:10; II - 5:5:10; III - 5:0:10; yapraktan – Kristalon 18:18:18, ve vejetasyon sonunda, kıştan önce, 500 l/da oranında Lumbrical (organik gübre, vermikompost) uygulamak. İkinci yılda, bitkiyi gübrelemek için iyi sonuçlar şu mineral gübreler kullanılarak elde edilir: Amonyum nitrat – 30 kg/da, Triple süperfosfat – 40 kg/da, Potasyum nitrat 25 kg/da ve Lumbrical – 500 l/da. Üçüncü yılda bitkiyi gübrelemek için aynı gübrelerin kullanılması önerilir: Amonyum nitrat – 30 kg/da, Triple süperfosfat – 80 kg/da, Potasyum nitrat 50 kg/da, Lumbrical – 500 l/da.

Sulama

En uygun yöntem, bitkileri damla sulama sistemiyle sulamaktır, önerilen sulama normu 30-40 m³/da'dır.

Vejetasyon süresince, sararmış yaprakların ve çiçek saplarının periyodik olarak uzaklaştırılması gereklidir. Çiçek sapları ikinci yılda oluşur. Bitkiler tohum üretimi için yetiştirildiğinde bırakılmalıdırlar.

Bitkiler Haziran - Temmuz aylarında çiçek açar ve tohumlar Temmuz - Ağustos aylarında olgunlaşır. Bir tohum üretim alanından elde edilen tohum verimi 30-40 kg/da'dır.

Bitkilerin vejetasyonu erken ilkbaharda başlar ve Ekim sonunda sona erer. Vejetasyondan önce, bitkilerin toprağı gevşetmek için ilk çapalamasıyla birlikte azotlu gübre uygulanır. Kasım başında, potasyum, fosfor ve organik gübre uygulamasıyla çapalama yapılarak bitkiler kışa hazırlanır. Kışın toprak üstü kısım kurur. İlkbaharda yeni yapraklar görüldüğünde, kurumuş kısımlar uzaklaştırılır.

Hasatlar ve Tek Bir Bitkinin Verimliliği

Deveşir otu plantasyonunun kurulduğu ilk yıl, ticari olgunluğa ulaşmış yaprak kütesinden dört hasat gerçekleştirilir. Yaprakların hasadı, bitkiler şaşırtıldıktan üç ay sonra başlar. İkinci hasat, ilkinden bir ay sonra yapılmalıdır. Plantasyonun kurulduğu ilk yıl, bir bitki ticari olgunlukta yaklaşık 70 yaprak oluşturur, kütlesi 0.80 kg'dır. İkinci ve üçüncü yılda vejetasyon Mart başından veya ortasından başlar ve hasat başlangıcı iklim koşullarına bağlı olarak iki haftadan bir aya kadar daha geçtir. İkinci ve üçüncü yılda altı ila yedi hasat gerçekleştirilir. Bir bitki ticari olgunlukta yaklaşık 122 yaprak oluşturur, kütlesi 1.52 kg'dır. Yaprak hasadı, yaprak sapları 20-30 cm uzunluğa ulaştığında 15-20 günlük aralıklarla yapılır ve maydanoz gibi demetler halinde bağlanır. Deveşir otu yetiştiriciliğinde iyi bir bitki bakımı ile dekardan 3-4 ton taze toprak üstü kütle elde edilir, ancak önerilen uygun gübrelerle gübreleme şemaları takip edilirse daha yüksek verimler elde edilebilir.

Deveşir otunun yoğun, kendine özgü güçlü ve ayırt edici bir aroması vardır ve birçok yemek için uygun bir baharattır. Bitki halk tıbbında ve aşk iksirleri hazırlamak için kullanılmıştır. Orta Çağ'daki gezginler onun için daha pratik bir kullanım bulmuşlardır. Ayakkabılarını hoş olmayan kokuları maskelemek için yapraklarla doldururlardı ve rizomlardan ve yapraklardan yapılan bir dekoksasyon etkili bir vücut deodorantı olarak hizmet ederdi. O zamanlar insanların ne kadar seyrek yıkandığı düşünüldüğünde, bitki muhtemelen bir koku olarak daha kullanışlıydı. Tıpta deveşir otu yaygın olarak kullanılır. Bitkinin köklerinden yapılan bir infüzyon, gastrointestinal sistem üzerinde tonik bir etkiye sahiptir, safra aktivitesini uyarır, gaz oluşumunu azaltır, mide kolitini giderir ve iştahı artırır. Bitki, sinir ve kardiyovasküler sistemlerin işlevlerini uyararak vücut üzerinde olumlu bir tonik etki gösterir. Kronik gastrit, kolit, safra ve böbrek koliti, hafif hipertansiyon tedavisinde ve vücudun detoksifikasyonu için kullanılır.